

KRRAKKL!

Hangok, zörejek katalógusa — 1020 onomatopoeitikus kifejezés

Többen rámutattak már a képregények nyelvezetének összetett, folyamatbeli természetére. Ha a legegyszerűbb, verbális és piktorális felhasználás alapján kívánjuk kimutatni a műfaj fejlődése során végbement nyelvi változásokat, akkor megállapíthatjuk, hogy a kevésbé fontos, csak közvetetten szerephez jutó verbális elemek idomultak a képi szerkezethez. A beszélt vagy írott nyelv képregénybeli metamorfózisa folyamán mindinkább elvesztette asszociatív és metaforikus rendeltetését, illetve a hétköznapi életben betöltött narratív szerepét. A médium sajátosságainak megfelelően a felhőcskékké helyezett verbális elemek mindinkább a *jel funkcióját* vették fel. Így történetelt meg, hogy a műfajban kiemelkedő alkotásokat az is könnyen megérthette, aki nem ismerte a felhőcskékből alkalmazott nemzeti nyelvet. Verbális szinten kifejezhető informatív rendeltetésének háttérbe szorulása következtében a szó a kiírásban, formai felépítésben megnyilvánuló *grafikai jelle* alakult át. Egy-egy ilyen jel vagy jelkép egészen összetett jelentéstartalmak kifejezésére vált alkalmassá, melynek következtében az innovatív szerzők a képregény verbális repertoárját különleges metanyelvvé fejlesztették.

A grafikai, képi átalakítás következtében a betűk és a szavak lexikális jelentése bizonyos hangzás- és érzésszerű tulajdonságokkal egészült ki. A *hallható és érezhető* nyelvi kifejezések egyes vélemények szerint ma már a szleng kialakulásának ütemét vették fel, azzal a megjegyzéssel, hogy ezt a köznyelvtől, eltérő szóhasználatot ezúttal nem szociális, hanem újító szándékkal alkalmazzák az alkotók ügyesebbjei; a lassan konvencióvá, sablonná váló nyelvi alakzatokat mindig újakkal frissítik fel. A képregény metanyelve tehát állandó átalakulásban van, a már kimerített artikulációs egységek időről időre megújídnak, felfrissülnek.

Gyűjteményem tárgyát ennek a folytonosan változó metanyelvnek a grafikailag és nyelvtanilag legérdekesebb elemei, a hangok, zörejek, indulatszavak, összecsapódások, csattanások, vagyis az onomatopoeitikus kifejezések képezik. Vizsgálódásom során arra a következtetésre jutottam, hogy legtöbbször nem klasszikus értelemben vett, iskolai anyagban is szereplő hangutánzó szavakról van szó, mivel többségük nem mutat hasonlóságot azzal, amit jelöl.

Az utóbbi évtizedben végzett szemiotikai elemzések folyamán a szakemberek arra mutattak rá, hogy az úgynevezett motivált jeleknél nem is annyira a jelentésviszony a motivált, hanem a név és a megnevezett közti viszony. Todorov ezt a kakukk példáján magyarázza: a *kakukk*

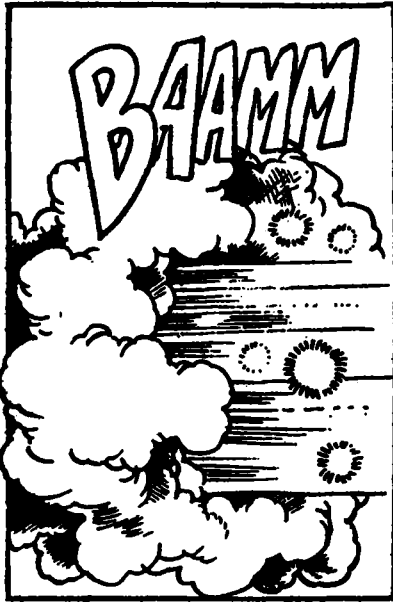
hangsor nem hasonlíthat a kakukk jelentéshez, hanem csak a tárgyhoz, melyet jelöl, illetve a madárdalhoz vagy a róla alkotott képzerhez. A munkámban szereplő kifejezések ilyenformán már nem is egyszerű hangutánzó szavak, hanem jelképek, sőt ideogrammák, melyek a jel és a jel tárgya közti viszonyt szimbolizálják. A képregényekben előforduló számos művileg létrehozott hang és zöreij mind egy-egy ideogramma, melynek láttán automatikusan egy meghatározott fogalomra gondolunk. Szemiotikailag az ikonok közé sorolhatók, melyek az általuk jelölt tárggyal egy közös tulajdonságot mutatnak: „amazok példázzák ezek tulajdonságait”.

A képregények onomatopoeitikus kifejezései végeredményben egy független fonetikai írásnak tekinthetők. Többségük az angolszász nyelvek igéiből és főneveiből ered, melyek közül a legelterjedtebb és legsőbb a *to ring* (csöngetni), *to smash* (darabokra törés, zúzás), *to knock* (ütés, koppanás), *to crack* (csattanás, durranás), *to crash* (csattanás, recsegés-roppogás), *tu squeak* (nyikkanás, nyikorgás, cincogás) *to blow* (fúji), *to boom* (zúgás, moraljás), *to splash* (loccsanás), *to squeeze* (szorítás) stb. Az újabb, főként az underground korszak idején keletkezett képregényekben már olyan szélsőséges megoldások is felbukkantak, melyeket nehezebb összekötni az angol nyelv valamelyik igéjével. Ez is annak a jele, hogy a képregények hangkifejezései lassacskán önálló nyelvvé fejlődtek, egyre gyérebben támaszkodva az adott nemzeti nyelvre.

Az olvasó az angol nyelvterületen végzett három évi gyűjtés eredményét kapja kézhez. Rendszerező tevékenységemet természetesen több objektív tényező befolyásolta. Mindenekelőtt beszerezési problémáim voltak; a kifejezési állomány terjedelmét a beszerezhető képregények száma határozta meg. Ennek ellenére is több mint ezer különböző onomatopoeitikus kifejezést sikerült összeírnom. Megítélésem szerint a valódi állomány az angol nyelvben jelenleg több ezerre tehető. Ezeknek a metanyelvi elemeknek a haldoklását és újjászületését a jövőben is figyelemmel kívánom kísérni.

aaaa aaaaaiiiiiiiioooooouuu
 aaaah aaaaauu aaakhhh
 aaamm aaoowgh aaargh
 aahg aayeeeee aalalaaa
 saoowh aarrroooo
 aarrroooww auuuuaa afg
 agh aha ahah ahahrh
 ahh ah-ha ahghhh
 ahou ah-tishoo aiiii aiee
 aiyeeeee aya ank ao
 aorrrr arf-arf arikrak
 ark arrrh auhh auk av
 aw awck awrk
 awwooooo

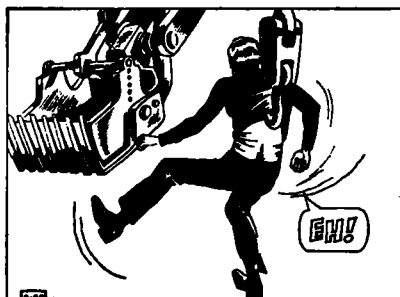
bra-dat ...	braf	bram	
brak	bra-kow	bramapamp	
brap	brarp	bratta-tatta	
breleg	broch	broing	
bromp	brong	broumbroum	
broww	brrr	brrraaauuu	
brum	brumm	brump	
btamm	btanng	buccch	
buff	buhroom	buhu-buhu	
bulbrr	bulp	bumble-	
bumble	bumm	bumpity	
bun	bupp	buram	
butz	buaaaawww	buzz	
bzazz	bziingg	bzzz	bwak

baaaah	baaarghh	bababa	
ba-bam	babble	badabam	
badabum	badup	bah ...	
ba-kow	bam	bamsbam	
bang	bang-bang-crack	bank	
baom	baom-boam	barabam	
bark-bark	bar-oom	bau-bau	
ba-voom	baw	bbwaam	
bbwoommff	bdoing	bdong	
bebopaloozalopblawomop			
beddamatr	bee	beep	
beng-beleng	bepopalo	beuaa	
bi-bim	biff	bik	
bimbumbam	bimmiti-bammiti		
bing	biriblip	byyongng	
blam	blaong	blap	blat
bl-bl-bl	bleah	blip-blip	
bloimm	blp	blos	blosc
blosk	blourglorgllll	blu-blu-	
blub	blub-blub	blug	boff
boh	boing	bomaboma	
bomabomaborasholom	bong		
bonk	boo	boom	bops
borasholom	bow	bpooo-	
oom	braaaauuh	bra-dat ...	

cak	cakk-cakk	cangrr	
cant	cap-cap	capp	
cataclp	c-c-c	ching	
chock	chompt	chop	
choum	chtam	chuckle-	
chuckle	chuiiii	chung	cik
cingrr	cip	ciucc	clac
clack	clact	clank	clauk
clap	clatter	clect	click
cliing	clipiclop	clp	
clunk	cmak-cmak	coff	
cotcha	cough	crac	crack
craqueutonne	crash	creek	
crk	cr-r-reak	crrunch	
cruch	crump	cunf	cvong
cwokk			

dangg-dangg	deeliing		
diaaaonnggg	di-de-dumm		
dig-dig	digling	diiiii-diiiii	
ding	dln	drargh	drat
dr...dr...	drinn	drrrr	
dzinkeling	dzinn		
dzzzzzzzzz			

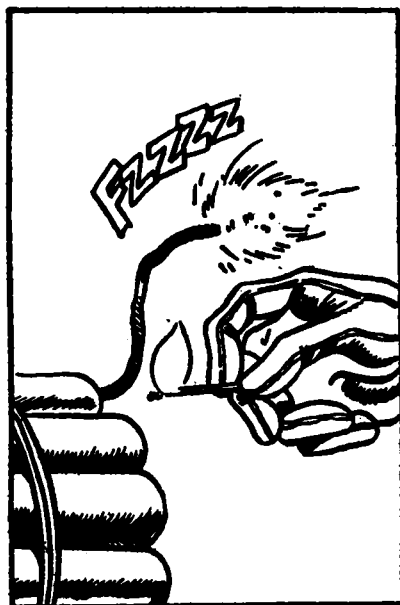

ffff fffftaaaam ffrrooom
 ffsstt ffzztt ffwoosh
 fiamma filch fink
 fiumuuu-fiumiii fla-dom flak
 flap-flap flick fling
 flip flis flit flok
 floomp floop flop-flop
 flump fluz fras frask
 freek fres frit-frit
 frooosh fros fros-fros
 frrrrr fsssss ftak ftazp
 fthak ftik ftoom ftum
 fumc fut-fut fzat fzing

e ecum eegh eeech
 eeeaarrrgh eeeee eeeek
 eeeooooaaa eeee-owwrl
 eeeeyow er...er...er...
 erkle-derkle errk ert-ert
 etch etchum et-hop

gaarr ga-ga gaw gawk
 gggaaa gggnnn ggguuurff
 ggloorgl grrrowwrrr
 ghagh giddap giggity
 giggle glom glou-glou glp
 glub glu-glu glub gnam
 gnam-gnam gnash gngngngn
 gniii gnik-gnik gnk gomp
 graarr graawe grab
 grak graorr greb greeee
 greef gric grink
 grinnnnchhh grip grommpf
 grookk groulrr groum
 growl grrrraaaaaww grrr
 grraahh grrraargh grrau
 grunt gruu gruuummm
 gruuunch gshhhhh gubbl
 gulp gurg gurgl gurgle
 gurr-reeegh gush gut-gut
 guu

haaarr haaayyyy haawaaaay
 hack hage ha-ha-ha ham-
 ham han har-har hark
 bar haung haw he-he-he
 heh-heh hey-hey hie
 hihihiaarr hiiigiii hiiiiiiiiiii
 hikk hip hips
 hissssssssssss hkof hmmm
 hn...hnnn hon honk
 hoooom hoouueeeee houla
 houns hrrrk huhh hu-
 la...hu-la hum-hum
 hummm humpf hunk
 hush huuu

icch ih...iuh... iieyyy
 iig iizzz iiiiaaak iiiiuii
 iiiiiiiiiiiiaaarghhh

jab jeouu juft jukk
 juuoom

kaaa-daa-rooomm ka-baammff
 kaboom ka-flush kah-kah
 kaiiiii kain kakka-thik
 kap-kap ka-pow kataka-
 klang ka-tchungr ka-whang
 kawhump keeee keraash
 herpaaaw ker-uump ker-
 wumpffff kev-kev khah-
 khah khh-h khh-khhh
 khm klac klagete klak
 klangrr klankete klank-
 klank klap-klap klik
 klingr klink klin-klin
 kliz klok-klok klo-klo
 klomp klonk klop klumb
 klunk klump knip knock
 kokoko kong k-pow
 kraaang kraak krack
 krah krakita-krak krakkl
 kra-kra...kro-kro...kri-kri
 krask krassh krieeech
 krik-krok krkcrak kroak
 kroom krrrr krruunng
 krr-uuuuun krsk krum
 krumble krump-krump
 krunch ks...ks... kuk-
 kuk ku-ku kunk kvak
 kwam kwoom kzwak

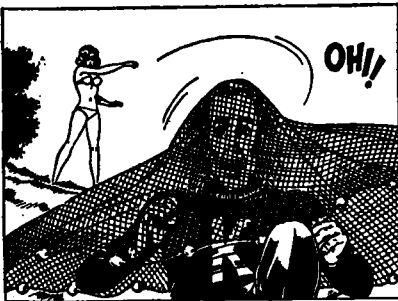
lap-lap link lunch

maaaaauuu mah mak
 marrauuu mecum meow
 :nhhh miadoogrrrf mlat
 mmm mnng mrrr mumbll
 mumbll...mumbll... mummbl
 munch-munch

naaamph neeeee nngphh
 nnnhhuurr nnak nnnn
 nnnnhh nnrrrrgh nnyaaagh
 nok-nok noon num-num

off-off ogh ogrrrr ohh
 ohoh omp oof-oof ook
 oooooeerrr ooooff

oooooooooooo oops oououhouh
 oowoooo ork ouhhyy ourf
 ouye ovvv ow
 owahwahhphonsquezowamvom
 owl owe ow-w-w

pa paf pamm pan
 panf pankt pant patapum
 paw pett pffch pfffft
 pffrt ph phazort pif
 pii-piiit piikk ping-pang
 pank pink pit piva-piva-
 piiiii plak plan plap-plap
 plask plat pliff-plaff plik
 plink-plink plin-plon ploc
 ploff plok plomp plong
 ploop plops plouf plouts
 plunk pmaaff pock poff
 poing poke pom ponk
 pop poppity pops pouah
 pound pow pow-smack
 pront prriprrrrra prrp
 prrr prt pshhhh psstt
 puc puff pugnete puh
 pum pummete pupp
 purr-r-r puuuuut puz

pthap ptung pwoof
pwuutt

rac-rac rakkity-rak raoom
raou rap-rap rataplan
ra-ta-ta-ta ratatatatabam rats
rat-tat rawuch razz reeof
re-pop rgniap rhaaaaak
rheuuh ring rip-rip roarr
rononn ron-ron rottl-rottl
rowf rowlf rowr rraar
rraarrrgh rreeeaaar rrikk
r-rip rroowaarr rrop
riowrr rrumm
rrraaeerr rrraaarrgh
rrmmmm rrrrok rrrrooohoo
rrrrmble ruff rumbl-rumbl
rummble rump rums
ruu-eeeeh

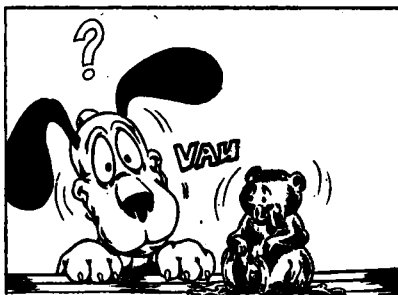

sbam sbeng sbling-sbleng
sbraom schac schiaft
scrash screekk sdongt
sfras sfrit-sfrit sfrom
sgnaff sgniff sgof sgrrr
shoom shoosh shoouu
shut sig sigh sip
sizzle-fizzle skikk skkripp
skrakt skrang skrib
skrin-skran skrissss skruuuunc
ksvac skvam skvin
slam slap slap-slap
slipp slip-slap slober-slober
sirp slurp smack smaf
smak smap snaaar
snaaaargh snap-snap snarf
snark sniff-sniff snik
snort sob sock sock-bop
sok spachoom spak
spam-spam spapapam
spinf-pamf splacchiete
splang splash splat
splatch splawck spleng
splotch spof spok sponk
spray sproing sprong
sprotch spunf sput
squazz squek squirt
srapp srrkk sshh ssktatch
sssproosh sssss
sssssssssssssztt sssstth
sswhok szzap stack stak
stamp stapapapanf stlak
stoc stomp strak strap
strip strittle stuc stump
sufl-sufl suuuuuuuuuuuuuck
svlongt svrun swaaooosh
swak swamp swap swach
swat swiish swsc swish
swok swooosh

ta-a-a-aataaaa tam tam-tamp
taoong tap-tap tap-trup
trap taraaaa-taratataa
tarazum tariiii ta-ta-ta
ta-tra-ta tcha tchiiuuuuu
tchof-tchaf-tchif tchok
tcliing thaack tha-blam
tha-kow thapp thikk thok

chong thonk thoom
 thoomba throoom thrraaamm
 thud thump thuung
 chuunk thwack thwam
 thwipp thwoom thwump
 thwunk tickle tik-tik-tik
 tilt tim-tom ting ting-teng
 tinkle-tinkle-ting tin-tlin
 tippy-toe tip-tip tishoo tk
 tlak tlin toc-toc
 togodogodoum tok-tok
 tolok-tok tolon tolon-bon
 tomb-tomb tonk tooing
 tooink toom toot trac-trac
 tramp trask tring trip
 tromp trupatrup
 trup-trup-turup trututu trt
 tum tumb tumb-tumb-tum
 tump tup twamp twang
 twing

ums unk unnghhhhhh
 uups uuunnhh uuuu
 uww-lah-lah

vamp va-room vi...arrgg
 viii-hoo viirrr vipz
 virt-virt-virt-voooo vlaap
 vong voo-oo vouuuu
 vraaaash vram vreeee
 vroap vroarr vrouf
 vroup vrrr vrrrouumm
 vruff vrup vuff vuuf
 vuuh vuuuuuuuuuuu vvoom
 vvuummm vvvvvvvvvvv
 vvwa

uaah uff ug ugghhh
 ugh uh uhmmm ulgl
 ulp ummpffff umpa-umpa

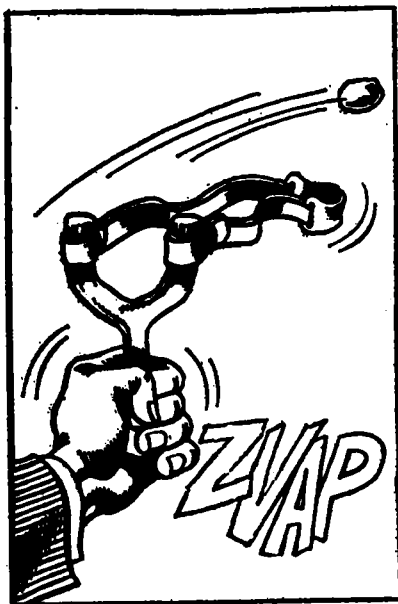
wa-boom wad wap wak
 warrrooo wella-wella whak
 wham wheeeee wheeez
 wheeo whiiiiii whirr whit
 whizzzzzzzz whock whoing
 whom whom whoooosh
 whooooslrp whoooosnort
 whop whops whup wing

wink wip wok wong
 wooo-arr woomph woooo
 wooooosh wouhou wow
 wowooaarr wrack wrasp
 wuff wumm wurraaagh
 wuzz wwaaahh wwrroosh

yaagh yaah yaahooo
 yaark yaark-yeeach
 yaarrrrr yaiee yanggggg
 yaoh yaorrrrr yaorrrrgh
 yaouw w yap-yap yaugh
 yceaagh yeecooopp yieech
 yike yi-i-i-i yiiiiii yipe
 yippay yoik yow
 yowzuh

zaff zak zamabambazz
 zamzamawowrombrazfazboom
 zap-pow zapt zbif zbram
 zbrang zbumb zcap zciaf
 zdak zgonk zig zing
 zip zizt zizz zoing
 zom zoom zoop zot
 zounds zow zpat zptak
 zunk zvizz zvrng zvrrr

zwak zwiish zwisk
 zwwiiiiii zzzzaaamm

SZOMBATHY Bálint